

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI
Ak. god. 2014./2015.

Lorena Martinić

Usluge i projekti za mlade u narodnim knjižnicama

završni rad

Mentor: doc.dr.sc. Ana Barbarić

Zagreb, 2015.

Sadržaj

Slike	3
Uvod	4
Općenito o narodnim knjižnicama.....	5
Pismenost današnjice.....	6
Definicija mladih	8
Google generacija	8
Prelazak s odjela za djecu na odjel za mlade.....	9
Knjižničari odjela za mlade	10
Građa u odjelu za mlade	11
Problem odabira građe.....	12
Internet i tehnologija u narodnoj knjižnici	12
Problem korištenja Interneta u knjižnici.....	13
Uključivanje mladih u organizaciju odjela za mlade	14
Promidžba knjižnice	15
Mrežne stranice knjižnice.....	16
Facebook.....	16
Primjeri knjižničnih usluga za mlade	18
Projekti hrvatskih knjižnica	18
Inkubator 3D printanja	18
Projekt <i>Otkrivamo mlade talente</i>	20
Živa knjižnica	22
Projekti inozemnih knjižnica	24
Night Light	24
Today's Teens, Tomorrow's Techies (T4)	26
White Ravens Festival	28
Zaključak	30
Popis literature.....	31

Slike

Projekti hrvatskih knjižnica

Primjer 1. 1: Inkubator 3D printanja	19
Primjer 1. 2: Otkrivamo mlade talente	21
Primjer 1. 3: Živa knjižnica	23

Projekti inozemnih knjižnica

Primjer 2. 1: Night Light	25
Primjer 2. 2: Today's Teens, Tomorrow's Techies (T4)	27
Primjer 2. 3: White Ravens Festival	29

Uvod

Odjeli za mlade relativno su nova pojava u knjižničnom poslovanju. Knjižnice svoje korisnike najčešće svrstavaju u dvije skupine – djecu i odrasle, te za svaku od njih imaju poseban odjel u knjižnici. Problem se javlja kod zadovoljavanja potreba korisnika koji ne pripadaju ni jednoj od tih skupina, točnije korisnicima koji se nalaze na prijelazu između njih. Mladi često izbjegavaju korištenje knjižnice jer ona ne nudi njima zanimljive sadržaje ili ih ne prezentira na način koji bi ih mogao privući. Iz tog razloga osnivanje odjela za mlade predstavlja bitan pomak u knjižničnom poslovanju. Odjeli za mlade trebaju zadovoljiti potrebe svojih korisnika za obrazovanjem, pružiti im potrebne informacije te im ponuditi kulturne i zabavne sadržaje. Njihov krajnji cilj je promicanje cjeloživotnog učenja, razvijanje informacijske pismenosti i poticati mlade na čitanje iz užitka. (Smjernice za knjižnične usluge za mladež 2009, 12)

Prvi takav odjel u Hrvatskoj otvoren je 2000. godine u Knjižnici Medveščak u Zagrebu. Tri godine nakon toga, u Karlovcu se u sklopu Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ osniva i prva Knjižnica i čitaonica za mlade. (Stričević i Tibljaš 2009, 7-8)

U ovom radu bit će govora o potrebama mladih korisnika knjižnice i načinima na koje im narodna knjižnica može izaći u susret, problemima s kojima se mladi susreću pri korištenju knjižničnih usluga te načinima na koji knjižnice u suradnji s mladima mogu poboljšati svoje usluge. Rad također obrađuje šest uspješnih primjera knjižničnih usluga i programa koji mogu služiti kao inspiracija ostalim knjižnicama u razvoju svojih usluga za mlade.

Općenito o narodnim knjižnicama

Narodna knjižnica je mjesto koje osigurava pristup znanju, informacijama i zabavi čitavoj zajednici. Njezini izvori i službe na raspolaganju su svim članovima zajednice neovisno o tome koje su nacionalnosti, vjere ili rase, kojim jezikom govore, neovisno o njihovoj dobi, stupnju obrazovanja, spolu ili pak o njihovom ekonomskom ili radnom statusu. (IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice 2011, 15) Službe unutar narodne knjižnice moraju se razvijati paralelno sa promjenama u društvu, pratiti promjene u kulturi, načinu i metodama komuniciranja, načinu zapošljavanja, demografske promjene, promjene u strukturi obitelji i slično, no pritom ne smiju zanemariti ni tradiciju. (IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice 2011, 52)

Sama zbirka unutar narodne knjižnice odražava kulturu zajednice i društva unutar kojeg je stacionirana. Narodna knjižnica mora svojim korisnicima ponuditi širok raspon građe na različitim medijima i to u broju koji je dostatan da bi zadovoljio potrebe i interes zajednice, što ujedno znači i osigurati dostupnost informacije neovisno o obliku u kojem se nalazi, ali i ponuditi odgovarajuću tehnologiju koja omogućava pristup tim istim informacijama. (IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice 2011, 68) Osim knjiga i ostale građe u tiskanom obliku, korisnicima se daju na raspolaganje i elektroničke knjige, mogućnost korištenja Interneta i suvremenih komunikacijskih alata, a razvijaju se i mrežne stranice knjižnice koje omogućuju rezervaciju knjiga, pristup informacijama i općenito informacijsku službu putem Interneta. (IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice 2011, 43)

Kako bi olakšala korištenje građe, narodna knjižnica nastoji podučiti svoje korisnike korištenju informacijskim i srodnim tehnologijama, a pritom surađuje i s drugim organizacijama i odgojno-obrazovnim ustanovama. (IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice 2011, 47) Uspostavljanjem formalnih veza sa školama, kulturnim ustanovama poput muzeja, galerija i arhiva te programima opismenjivanja, narodna knjižnica unapređuje vlastite službe i pruža kvalitetniju uslugu zajednici. (IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice 2011, 55)

Često se pojam informatičke pismenosti tj. spretnost u korištenju računala, zabunom mijenja s pojmom informacijske pismenosti, koji se odnosi na pravilno pretraživanje i vrednovanje informacija. (Stropnik 2013, 42) Kako bi korisnici bili u mogućnosti koristiti sve usluge knjižnice potrebno je razvijati njihovu informacijsku kompetenciju. Informacijska pismenost je vještina koja omogućava prepoznavanje potrebe za informacijom, pronalaženje

informacije, njeno vrednovanje i na kraju njezino učinkovito korištenje. Jamie McKenzie, urednik časopisa *From Now On - The Educational Technology Journal*, definira informacijski pismenu osobu kao nekog tko je sposoban pretraživati, odnosno pronaći, vrednovati, organizirati i odabrati informacije koje su mu potrebne, interpretirati tj. pretvarati podatke i informacije u znanje te nekog tko je sposoban razvijati nove ideje i stvarati novo znanje. (Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju 2011, 21) Vrednovanje informacija odvija se unutar određenih kriterija. Da bi određeni sadržaj ocijenili kao vjerodostojan mora biti poznat autor tog sadržaja ili vlasnik stranice na kojoj je sadržaj pronađen. Informacija mora biti objektivnog karaktera, što znači da ne sadrži stavove i razmišljanja njenog autora. Ukazatelji na ispravnost informacije su aktualnost, kao i provjera koliko često se podaci na nekoj stranici obnavljaju. (Stropnik 2013, 43)

Većina narodnih knjižnica osnovana je s ciljem podržavanja formalnog i neformalnog obrazovanja, što u praksi znači da omogućavaju pristup znanju svim korisnicima bez obzira na medij na kojem se ono nalazi. (Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga 2003, 2) Na taj način narodna knjižnica nastoji zadovoljiti obrazovne i informacijske potrebe svojih korisnika, ali i potrebe vezane uz slobodno vrijeme, razonodu i osobni razvoj. (IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice 2011, 15) Cjeloživotno učenje krajnji je cilj svake knjižnice. Ona podupire pismenost, ali i razvoj osnovnih životnih vještina. (IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice 2011, 46)

Pismenost današnjice

Suvremene narodne knjižnice postale su informacijska središta. Informacije kojima knjižnica raspolaže pohranjene su na različitim medijima te je zbog toga potrebno razvijati različite vještine i pismenosti, koje su postale neophodne za stvaranje novih znanja. (Stropnik 2013, 10) Pojam pismenosti više ne obuhvaća isključivo sposobnost čitanja i pisanja, već se javljaju i termini tehnološke, informatičke, medijske, digitalne i multimodalne pismenosti.

Tehnološka pismenost obuhvaća praktično korištenje tehnologije, njezino razumijevanje te znanje kako je koristiti za učenje i stvaranje novog znanja.

Ukoliko pojam tehnologije ograničimo na informacijsku i komunikacijsku tehnologiju tj. informatičke i komunikacijske sustave, možemo govoriti o informatičkoj pismenosti. Ona

uključuje dobro služenje informatičkom tehnologijom tj. hardverom, softverom, lokalnim mrežama i Internetom te posjedovanje temeljnih znanja o njima. Informatički pismena osoba zna koristiti postojeće informatičke programe, razumije kako rade računala i mreže, koje su njihove mogućnosti i ograničenja te njihove načine primjene pri rješavanju određenih problema.

Razumijevanje medija i formata na kojima su podaci stvoreni, pohranjeni i prikazani, vrednovanje tih medija i stvaranje novih sadržaja, vještine su koje se objedinjuju pod nazivom medijska pismenost. Ona također uključuje spretnost ophođenja s dnevnim, tjednim i ostalim tiskanim periodičnim publikacijama, radijskim i televizijskim emisijama, CD-ROM-ovima i DVD-ima, mobilnim telefonima, različitim formatima fotografija kao što su .pdf ili .jpeg te grafikom.

Digitalna pismenost naziva se još internetskom ili web pismošću. Digitalno pismena osoba uspješno se zna služiti multimedijalnim i hipertekstovima, digitalnom građom, oznakama te razumije način na koji radi Internet.

U današnje vrijeme javlja se potreba za svim navedenim pismenostima te se zbog toga uvodi pojam multimodalna pismenost ili transpismenost. To znači da pojedinac posjeduje umijeće razumijevanja različitih medija i znanja kako ih koristiti. Naglasak treba staviti na interaktivnost današnjih medija koji objedinjuju uloge stvaratelja i korisnika medija. (Stropnik 2013, 26-27)

Definicija mladih

Općenito govoreći, mladi su osobe koje se nalaze na razmeđu između djetinjstva i odrasle dobi. Iako neki izvori postavljaju dobnu granicu te definiraju kako se mladima smatraju osobe starije od dvanaest, a mlađe od osamnaest godina, pojam mladih varira ovisno o kulturi i zemlji u kojoj se knjižnica nalazi. (Stričević i Tibljaš 2009, 9) Sukladno tome svaka knjižnica ima slobodu samostalno odrediti tko čini korisničku skupinu imena mladi, no pritom ne smije diskriminirati na temelju intelektualnih ili tjelesnih sposobnosti kao ni na temelju rase, vjere ili kulturne pripadnosti. (Smjernice za knjižnične usluge za mladež 2009, 15)

Google generacija

Današnja mladež se na temelju nekih zajedničkih karakteristika naziva i *Google generacijom*. Radi se o osobama koje su rođene nakon 1995. godine i za njih se smatra da su odrasli u digitalnom okruženju – uz mobitele, računala i Internet. Takvo odrastanje omogućilo im je visok stupanj informatičke pismenosti, ali istovremeno i uzimanje informacija koje pronalaze na Internetu „zdravo za gotovo“, pri čemu cijene brzinu i dostupnost pri pronalaženju, a pritom ne preispituju vjerodostojnost same informacije. (Kolarić i Stropnik 2014, 192-193) S obzirom da su mladi dobro upoznati s informacijskom i komunikacijskom tehnologijom te je vole koristiti, dužnost knjižnice je da istu ponude i među svojim uslugama. (Sabljak 1997, 89) Mladima su posebno zanimljivi interaktivni i multimedijalni sadržaji. Multimedija objedinjuje tekst i sliku, omogućava dodavanje zvučnih i video zapisa dokumentima te pruža korisnicima mogućnost da sami mijenjaju postojeće dokumente ili stvaraju vlastite. Ona se koristi u različitim područjima te ima razne namjene kao što su na primjer učenje stranog jezika, proučavanje povijesti, glazbe i još mnogo toga. (Štefančić 1999, 89)

Također treba spomenuti kako se za razliku od starijih generacija, koje pri pretraživanju informacija koriste uglavnom tiskane medije ili kombiniraju tiskane i digitalne, mladi služe gotovo isključivo internetskim pretraživačima. Razlog tome je što su već prije spomenute starije generacije odrastale uz pasivne medije – televiziju, radio i tiskanu građu dok *Google generacija* odrasta uz mobitele i računala s pristupom Internetu.

Prelazak s odjela za djecu na odjel za mlade

Ulaskom u adolescentsku dob, mladi korisnici knjižnice dolaze u sukob interesa. Sadržaji s polica odjela za djecu više ne zadovoljavaju njihove čitalačke potrebe te se nalaze na razmeđu grupe odraslih čitatelja i djece. (Sabljak 1997, 90) Upravo ta pozicija između dviju korisničkih skupina, mladima stvara najviše problema. Adolescencija je dob u kojoj su pojedinci željni okupljanja i druženja u skupini, a utjecaj vršnjaka najjači je dosad. Mijenjaju se njihovi obrasci ponašanja, mladi iskušavaju načine kontroliranja situacija i vlastitih emocija te stvaraju planove i uče izraziti svoje ideje. (Stropnik 2013, 11) U toj se dobi njihovi interesi i razvojne potrebe bitno razlikuju od onih ostalih dobnih skupina, što dovodi do osjećaja nepripadnosti. Korisnici knjižnice su donedavno bili podijeljeni u dvije skupine – djecu i odrasle, pri čemu je granica između spomenutih skupina bio završetak osnovne škole. Takva podjela nije odgovarala potrebama i interesima mladih ljudi, štoviše, dovela je do zanemarivanja njihovih prava i potreba. Kako bi se ispravila spomenuta nepravda i spriječio gubitak članova, narodne knjižnice osnivaju odjele za mlade. (Stričević i Tibljaš 2009, 7-8)

Postaje jasno kako postoji potreba za odvajanjem odjela za mlade od odjela za djecu i odrasle, no istovremeno se korisnicima odjela za mlade mora omogućiti pristup svim ostalim dijelovima knjižnice. (Schmitt 2004, 20) Odjel za mlade mora imati izdvojen fond tiskane i elektroničke građe sa sadržajima koji su popularni među današnjom mladež. Na raspolaganju im treba biti besplatni Internet te informacijska i savjetodavna služba. Svi ti sadržaji trebaju biti smješteni u prostor koji poziva na druženje. (Stričević i Tibljaš 2009, 8) Detaljniji popis preporučenih usluga nalazi se u *Smjernicama za knjižnične usluge za mladež*. Kako bi korisnici naučili samostalno se služiti knjižnicom, potrebno je predstaviti knjižnične usluge za mladež zajednici, organizirati obilaske knjižnice, savjetodavnu službu, ponuditi im pomagala za pronalaženje građe i podučiti ih kako se njima služiti. Korisnike treba poticati na korištenje svih vrsta građe i osigurati im referentne informacije koje im pomažu u učenju i osobnom razvoju. Budući da je knjižnični fond ograničen, knjižnica treba osigurati svojim korisnicima uslugu međuknjižnične posudbe kako bi im olakšala pristup građi koju ne posjeduje. Suradnja s drugim dobavljačima informacija u zajednici također može upotpuniti usluge koje pruža narodna knjižnica. Knjižnične usluge moraju biti dostupne i posebnim skupinama korisnika,

poput maloljetnih roditelja, mladima s posebnim potrebama, mladima u odgojnim zavodima i ostalim mladim korisnicima koji iz različitih razloga nisu u mogućnosti posjetiti knjižnicu. (Smjernice za knjižnične usluge za mladež 2009, 17)

Specifičnost odjela za mlade unutar narodnih knjižnica je povezivanje zabave i učenja kroz obrazovno–poticajne programe. Oni, osim što produbljuju znanje i iskustva, potiču mlade ljude i na vlastito stvaralaštvo, dajući im pritom i dovoljno prostora za zabavu i opuštanje. (Sabljak 1997, 89) Takve aktivnosti su izuzetno bitne za mlade ljude. Na taj način uče izražavati vlastito mišljenje i surađivati s drugima, uče kontrolirati svoje ponašanje, postavljati si prioritete te razmišljati o apstraktnim stvarima, pa čak i planirati vlastitu budućnost – vještine koje će primjenjivati tijekom cijeloga života. (Stropnik 2013, 15)

Narodne knjižnice organiziraju odjele za mlade kako bi se u mladima razvio osjećaj zajedništva i međusobne povezanosti. Odjel za mlade postaje mjesto na kojem oblikuju vlastiti identitet, vježbaju timski rješavati probleme i socijalne vještine, oni uče prihvatiti odgovornost i brinuti za zajednicu i okoliš. (Sabljak 1997, 91) On nudi građu koja je primjerena i zanimljiva mladima te koja zadovoljava njihove potrebe na intelektualnoj, emocionalnoj i društvenoj razini. Pri tome joj je krajnji cilj omogućiti mladima uspješan prijelaz i djetinjstva u odraslu dob. (Smjernice za knjižnične usluge za mladež 2009, 12)

Knjižničari odjela za mlade

Zbog razlike u „generacijama“ između današnjih mladih i knjižničara, knjižničari moraju uložiti dodatni napor i prebroditi vlastiti strah od tehnologije te se čim bolje upoznati s mogućnostima koje pruža Internet. Na taj način oni postaju bliži korisnicima te im mogu pružiti kvalitetniju uslugu. (Stropnik 2013, 14-15) Osoblje odjela za mlade mora imati razumijevanje za njihove individualne želje i zahtjeve te uspješno surađivati s njima. Oni zagovaraju mlade u knjižnici i široj zajednici, pri čemu djeluju zajedno sa drugim društvenim skupinama koje se bave mladima i njihovim potrebama. Kako bi olakšali komunikaciju s mladima i uspostavili pozitivan odnos s njima, djelatnici moraju poznavati mladenačku kulturu i interese, poznavati sve medije i formate građe te se prilagođavati promjenjivim potrebama te korisničke skupine. (Smjernice za knjižnične usluge za mladež 2009, 18) Ubrzani razvoj tehnologije zahtijeva od knjižničara stalno usavršavanje i produbljivanje

vlastitih znanja što je ujedno i preduvjet za obrazovanje korisnika. Knjižničar mora steći nova znanja i vještine brže i detaljnije kako ne bi zaostajao za informacijski pismenim korisnicima te kako bi mogao podučiti informacijski manje pismene korisnike. Informacijsko i informatičko opismenjivanje korisnika bitno je započeti u čim ranijoj dobi kako bi kasnije na dobrim temeljima samostalno gradili svoje znanje dalje. (Stropnik 2013, 46)

Građa u odjelu za mlade

Adolescencija se često smatra najburnijim razdobljem života koje uz sebe veže mnoge probleme. Iz tog razloga građa koja je specifično usmjerena mladom čitateljstvu obrađuje teme poput droge, spolno prenosivih bolesti, neželjene trudnoće i sličnih. Pri tom se zanemaruje činjenica da postoji samo ograničen broj korisnika koji posežu za takvom literaturom te takvo etiketiranje mladima knjižnicu čini neprivlačnom. (Schmitt 2004, 15) Uz spomenutu građu, na policama za mlade nalaze se i lektirni naslovi, koji po svojoj tematici najviše odgovaraju djevojkama s gimnazijskim obrazovanjem. (Schmitt 2004, 22) Sukladno tome se znatno smanjio broj mladih korisnika knjižnice, što je potaknulo reorganizaciju knjižnica i njihovu prilagodbu korisničkim potrebama mladih. (Schmitt 2004, 15) Među važnijim koracima reorganizacije odjela za mlade je izgradnja opsežne ponude medija koji će svojim sadržajima privlačiti mlade korisnike. Mladima literarna vrijednost nekog djela najčešće nije u fokusu interesa već sama tematika koju to djelo obrađuje. To su sadržaji usmjereni prema slobodnom vremenu kao što su sport, moda, filmovi, serije, glazba, gluma, pop-kultura i slično. Jedna od karakteristika takvih sadržaja je što brzo zastarijevaju tj. gube na aktualnosti. Iz tog razloga ekonomičnije je zadovoljiti potrebe korisnika uz pomoć brojnih časopisa umjesto nabavom knjiga o spomenute tematike. Zbog njihove aktualnosti, mladi korisnici često smatraju audiovizualnu i elektroničku građu privlačnijom od tiskane građe, a časopise zanimljivije od knjiga. Iz toga slijedi zadaća knjižničara da kod nabave građe obrati pozornost na aktualnost iste te na medije na kojima se ona nalazi. (Schmitt 2004, 19-23)

Problem odabira građe

Do sada su građu primjerenu za djecu i mlade birali knjižničari. Uz pomoć države, društva, roditelja ili pedagoških stručnjaka birale su se knjige čiji je sadržaj procijenjen kao koristan i kao takav doprinosi odgoju mladog naraštaja. Knjigama sumnjive vrijednosti najčešće se smatraju one, koje govore o odnosu među spolovima i seksualnosti – teme koje su adolescentima posebno zanimljive. Osim nužnom zaštitom djece, odrasli su pri odabiru primjerene građe često motivirani i strahom od gubitka kontrole nad svojom djecom. Oni se naime pribojavaju da će građa sumnjivog sadržaja i vrijednosti ugroziti moralne vrijednosti mladih. Zbog ograničenog životnog iskustva i nedovoljno razvijenih vještina kritičkog mišljenja, odrasli smatraju da mladi nisu sposobni prosuđivati materijale koje čitaju te lako podliježu utjecaju stereotipa ili netočnostima koje u njima pronalaze. (Stričević 2002, 142-143)

Internet i tehnologija u narodnoj knjižnici

Tijekom dvadesetog stoljeća došlo je do razvoja informacijskih tehnologija što je uzrokovalo velike promjene u svakodnevnom knjižničnom poslovanju. Knjižnice postaju svestranije te nude informacije na različitim medijima i iz različitih izvora, osiguravajući pritom svojim korisnicima jednostavan i brz pristup knjižničnim uslugama. (Stropnik 2013, 9)

Zbog konstantnih promjena u tehnologiji moraju se mijenjati i metode nabave i opskrbe te postupci pretraživanja, što naravno utječe i na knjižnične službe i usluge. Mora postojati opravdanost nabave nove tehnike i tehnologije jer ona nije cilj knjižnične djelatnosti već isključivo jedno od sredstva za njezino provođenje. (Buckland 2000, 13-16) U idealnim uvjetima, knjižnica ima mogućnost usvajati nove tehnologije čim se one pojave na tržištu. One omogućuju razvijanje novih službi unutar knjižnice i održavanje postojećih. Sukladno s dolaskom novih tehnologija, treba obnavljati i građu, kako bi ona odgovarala potrebama korisnika. (IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice 2011, 26)

Problem korištenja Interneta u knjižnici

Narodna knjižnica je dio društvene i kulturne zajednice te kao takva ispunjava svrhu informacijskog središta, koje omogućuje slobodan pristup tehnologiji i informacijama te pomaže korisnicima da se njima učinkovito koriste, izbjegavajući pri tom cenzuru bilo kakve vrste. Uloga knjižničara je osigurati korisniku pristup informacijama, poštivati njegovo pravo na informaciju te istovremeno sprečavati povredu njegove privatnosti i štititi ga od utjecaja štetnih sadržaja. To je osobito odnosi na zaštitu mladih korisnika.

Knjižničari trebaju pravilno educirati svoje korisnike o tome kako se informacije pretražuju te ih podučiti o sigurnom ponašanju na Internetu. Edukacija se može odvijati putem individualnih ili skupnih radionica o informacijskoj pismenosti u samim prostorima knjižnice ili pak neposredno, uz pomoć internetskih stranica knjižnice koje korisnika usmjeravaju na pomno odabrane poveznice i virtualne tečajeve. (Kolarić i Stropnik 2014, 187-189) Iz navedenog možemo zaključiti da se zaštita mladih na Internetu odvija na dva načina, edukacijom koja potiče razvijanje informacijske pismenosti i kritičkog razmišljanja, kako bi mladi prepoznali vjerodostojan i pouzdan izvor informacija te izradom zbirke poveznica koje se nalaze na internetskim stranicama knjižnice i upućuju korisnike na različite sadržaje za obrazovanje korisnika. (Kolarić i Stropnik 2014, 194)

Razlozi zbog kojih mladi često borave na Internetu mogu se svrstati u tri skupine. Internet im služi kao izvor informacija kojim se savjetuju pri rješavanju domaćih zadaća, kod izrade plakata i ostalih projekata, pisanja seminara ili kod učenja na daljinu. Osim za obrazovanje, Internet mladima služi i kao mjesto za zabavu. Tamo pronalaze glazbu, slike i tekstove, igraju igrice i pronalaze informacije vezane uz svoje hobije ili pak traže savjet u vezi životnih situacija u kojima se nalaze. Internet ima i visoku komunikacijsku vrijednost, on omogućuje druženje s prijateljima putem elektroničke pošte, društvenih mreža, foruma, blogova, pričaonica i ostalih platformi koje su osmišljene za razmjenu poruka ili uspostavljanje poziva. (Stropnik 2013, 40-41)

Opasnosti kojima se mladi izlažu kod korištenja Internetom se dijele u dvije glavne kategorije. Kao prvo, postoji mogućnost zlouporabe osobnih podataka tj. iskorištavanje istih putem oglašavanja ili pak nametanje sadržaja i proizvoda. Druga vrsta opasnosti kojoj su korisnici izloženi je ugrožavanje osobne sigurnosti. Pod tim pojmom ubrajamo dodijavanje, zlostavljanje, seksualno uznemiravanje i poticanje na susrete čiji je krajnji cilj spolni odnos,

nametanje sadržaja koji su nasilne, ilegalne ili pornografske naravi i tome slično. (Stropnik 2013, 44)

Uključivanje mladih u organizaciju odjela za mlade

Narodna knjižica ima dovoljnu količinu slobode pri osmišljavanju svojih programa i aktivnosti da se može prilagoditi željama i potrebama svojih korisnika te im pružiti prostor koji je namijenjen upravo njima, kao i programe koji su osmišljeni u skladu s njihovim interesima. (Stropnik 2013, 17)

Koncept i djelovanje odjela za mlade oblikuje se prema interesima mladih članova zajednice u kojoj djeluje narodna knjižnica. To uključuje aktivno sudjelovanje mladih u osmišljavanju sadržaja, interakciju s roditeljima, knjižničarima i ostalim sudionicima radionica. (Sabljak 1997, 91)

Mladi bi trebali imati pravo sudjelovanja u svim fazama planiranja odjela za mlade, njihovog ostvarivanja i vrednovanja, u postavljanju ciljeva i planiranju knjižničnih usluga, izgradnji zbirke sukladno s potrebama pojedine zajednice, predstavljanju odjela u javnosti itd. (Stričević i Tibljaš 2009, 9) Uloga odraslih je voditi mladog čovjeka i pomoći mu samostalno doći do određenih spoznaja te ga poticati na individualno istraživanje. (Sabljak 1997, 91)

Anketama se mogu prikupiti podaci o uslugama knjižnice koje korisnici najviše koriste, uslugama koje njihova knjižnica ne nudi, a smatraju da bi trebala te pohvale i pritužbe na samu knjižnicu i njene usluge. Praćenjem reakcija korisnika, knjižnica može utvrditi u kojem smjeru bi trebala razvijati svoje usluge i koje segmente treba popraviti kako bi zadovoljila sve svoje korisnike. (Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga 2003, 31) Pozitivan učinak na korisnike treba biti cilj koji knjižnica ima pri planiranju svoje politike, organizaciji knjižnice i sustava te pri pripremi operativnih postupaka i sastavljanju informativnim materijala i materijala namijenjenih javnosti. (IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice 2011, 52)

Mladi imaju tendenciju druženja sa skupinom vršnjaka, pa tako i posjete knjižnici najčešće obavljaju u skupinama. Iz razloga što su ti mladi međusobno veoma različiti i imaju

različite potrebe i interese, knjižnica mora ponuditi širok spektar građe, medija i programa kako bi svaki od njih mogao pronaći nešto što mu odgovara. (Stropnik 2013, 17)

Knjižnica treba postati mjesto druženja, a to se može ostvariti organiziranjem različitih programa koji će svojim sadržajem privući mlade u knjižnicu. Svoje mjesto u prostorima knjižnice mogu naći debatne skupine i klubovi koji će potaknuti čitateljske debate, razgovore o knjigama te dramske skupine i kreativne radionice koje potiču stvaralačke aktivnosti mladih ili podučavaju različitim vještinama. Knjižnica je također pogodno mjesto za kulturne priredbe, predstavljanje knjiga, posjete poznatih osoba i predavanja vezana uz teme koje su mladima zanimljive. (Smjernice za knjižnične usluge za mladež 2009, 17-18) Na taj način narodna knjižnica postaje okupljalište mladih, a ne usputna stanica u potrazi za lektirnim naslovima. Korisnici međusobno stupaju u neformalne odnose s drugim korisnicima te kroz zajedničko istraživanje, zabavu ili učenje stvaraju pozitivna socijalna iskustva. (IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice 2011, 21)

Promidžba knjižnice

Kako bi mladima učinili knjižnicu privlačnijom i upoznali ih sa njezinim programima potrebno ju je promovirati na mjestima gdje se mladi okupljaju, kao što su kina i kafići te putem popularnih mrežnih stranica koje mladi često posjećuju. Knjižnica treba sponzorirati događaje koji su mladima zanimljivi, osmisliti promidžbenu građu koja odražava mladenačku kulturu i interese te organizirati natjecanja u kojima će mladi rado sudjelovati. U provođenju marketinškog plana u obzir treba uzeti želje i prijedloge same ciljane skupine. (Smjernice za knjižnične usluge za mladež 2009, 23) Do sada su u promidžbene svrhe korišteni plakati, obavijesti i letci koji su najčešće rađeni ručno ili uz pomoć Microsoft Worda i jednostavno su prenosili informaciju. U današnje se vrijeme više cijeni maštovito predstavljanje i lakoća u opažanju, koje privlače korisnike ne samo sadržajem već i stilskom zanimljivošću. (Trofimenko 2013, 6)

Društvene mreže i web 2.0 promijenili su mogućnosti komunikacije i razmjene informacija. One omogućuju pripremu različitih projekata i općenito postaju promotivni alat knjižnice. (Trofimenko 2013, 3)

Mrežne stranice knjižnice

Mrežne stranice omogućuju korisnicima korištenje knjižničnih usluga iz udobnosti vlastitog doma i neovisno o radnom vremenu same knjižnice. Pretraživanje kataloga, potraga za građom ili produživanje roka vraćanja knjige odvija se bez čekanja u redu ili nazivanja knjižnice. (Stropnik 2013, 25-26) One služe kao potpora tradicionalnim programima, ali postaju i mjesto na kojima se razvijaju nove usluge. Zbog svoje interaktivnosti i dinamičnosti privlačne su korisnicima i služe kao dobra reklama knjižnici. (Sviben 2002, 102-103)

Osnova za uspješnu mrežnu stranicu je dobra organizacija i tim stručnjaka. Za koncept i sadržaj stranice brine PR rukovoditelj, dok su za prezentaciju informacija, vizualnu prezentaciju, ilustracije i dizajn događanja zaduženi PR menadžer i dizajner. (Trofimenko 2013, 5-6)

Facebook

Društvene mreže uvelike mogu doprinijeti razvoju knjižničnih usluga. Od njihove početne funkcije povezivanja prijatelja razvile su se do mreže koja može okupljati i stručnjake iz određenih područja te platforme na kojoj knjižnica može reklamirati svoje usluge, službe i proizvode. Većina knjižnica uvidjela je prednosti korištenja društvenih mreža te su time poboljšale svoje poslovanje putem Interneta što je dovelo i do pozitivne reakcije korisnika. (Pšenica, Šalamon-Cindori i Vlahov 2013, 24-25) Korištenje društvenih mreža dovelo je do povećanja vidljivosti knjižnice tj. povećan je broj posjeta na internetskim stranicama, što dovodi i do stvaranja zajednice korisnika koji su međusobno povezani na Internetu. Putem Facebooka knjižnici postaje dostupna percepcija korisnika o službama i uslugama koje ona nudi te općenito što korisnici misle o knjižnici kroz njihove komentare i objave. (Zović 2013, 76)

Facebook omogućuje dodavanje različitih datoteka, među njima fotografije i videozapise. Nudi mogućnost organiziranja događaja i objavljivanja statusa te komentiranje istih. Na taj način se ostvaruje izravna povratna informacija kao što su to savjeti i prijedlozi korisnika, a to ujedno dovodi i do uspostavljanja dijaloga s njima. Kulturni programi koje knjižnica nudi, uz pomoć oglašavanja na Facebooku, postaju prepoznatljiviji, a time i posjećeniji. (Trofimenko

2013, 4) Još jedna prednost je to što je Facebook besplatan i većina mladih se zna njime koristiti. Knjižnica može na svojim Facebook stranicama dati informacije o ustanovi, najaviti događaje, novitete u knjižnici ili pak davati preporuke – i sve to na vrlo brz i pristupačan način. (Zović 2013, 73) Za razliku od Facebook profila koje koriste privatni korisnici, knjižnice i ostale ustanove više profitiraju izradom Facebook stranica. One im omogućuju analizu prometa, aktivnosti „obožavatelja“ stranice, statistiku i broj posjeta, interakcije, „lajkove“ i slično. (Zović 2013, 80) Te stranice se zbog svoje dinamičnosti moraju redovito ažurirati. Sadržaji koje knjižnica objavljuje ovise o vrsti knjižnice i profilu korisnika koji se njome koriste. Oni ne moraju uvijek biti striktno formalnog karaktera, no bitno je da se objave ne događaju prečesto te ne bombardiraju korisnika informacijama koje on može smatrati nebitnima. S druge strane, prerijetke objave također odbijaju korisnike. Sama činjenica da se knjižnica uključila na društvenu mrežu nije dovoljno da bi je korisnici smatrali modernom i naprednom. Zastarjeli podaci ne djeluju pozitivno na korisnike i utječu na ugled knjižnice, što se kosi s svrhom uključivanja knjižnice na društvene mreže. Knjižnica treba osmisliti plan djelovanja za svoju stranicu na društvenim mrežama te jasno odrediti ciljeve i načine njihovog postizanja. (Pažur 2013, 94-96)

Nadalje, Facebook je društvena mreža koja je poprilično jednostavna za korištenje te stoga uživa veliku popularnost među mladima. Sukladno tome mladi provode dosta vremena na Facebooku razmjenjujući poruke, mišljenja i stavove, dijeleći različite sadržaje poput znanja, iskustva i informacija, a može im poslužiti i za organizaciju različitih akcija i kampanja. Osim za razonodu, mladi koriste mrežne stranice i za informativne svrhe. (Crnogorac 2013, 85-86)

Primjeri knjižničnih usluga za mlade

Projekti hrvatskih knjižnica

Inkubator 3D printanja

Gradska knjižnica Rijeka svojim je korisnicima na raspolaganje ustupila tehnološki uređaj koji se još uvijek nije udomačio na našem lokalnom tržištu – riječ je o 3D printeru. Kao što njegovo ime govori, on omogućuje stvaranje modela u tri dimenzije te tako pomiče granice kreativnosti i domišljatosti. (Inkubator 3D printanja) Budući da broj osoba koje se znaju služiti takvom tehnologijom nije velik, knjižnica je organizirala malu radionicu 3D modeliranja za djecu i mlade između 12 i 18 godina, pod imenom *3D(is)printani – radionica modeliranja i printanja*. Online alat koji pritom koriste naziva se *Tinkercad*, koji je zbog svoje jednostavnosti idealan za početnike u 3D modeliranju. (Tinkercad - kreativno i besplatno modeliranje "u oblaku" za djecu i početnike 2015.) 3D modeliranje potaknulo je organizaciju novih aktivnosti, ali i unaprjeđenje postojećih, a to su već prije spomenuti *3D-(is)printani - radionica modeliranja i printanja*, *Društvenjaci – Čarobna kućica u misiji izrade društvene igre*, *GKR Lab – platforma za dijeljenje znanja, ideja i inspiracije*, *Laboranti – radionica novog izdavaštva*, *Povjesničari – Zavičajni muzej Drenova u potrazi za suvenirom* te razne prezentacije za škole.

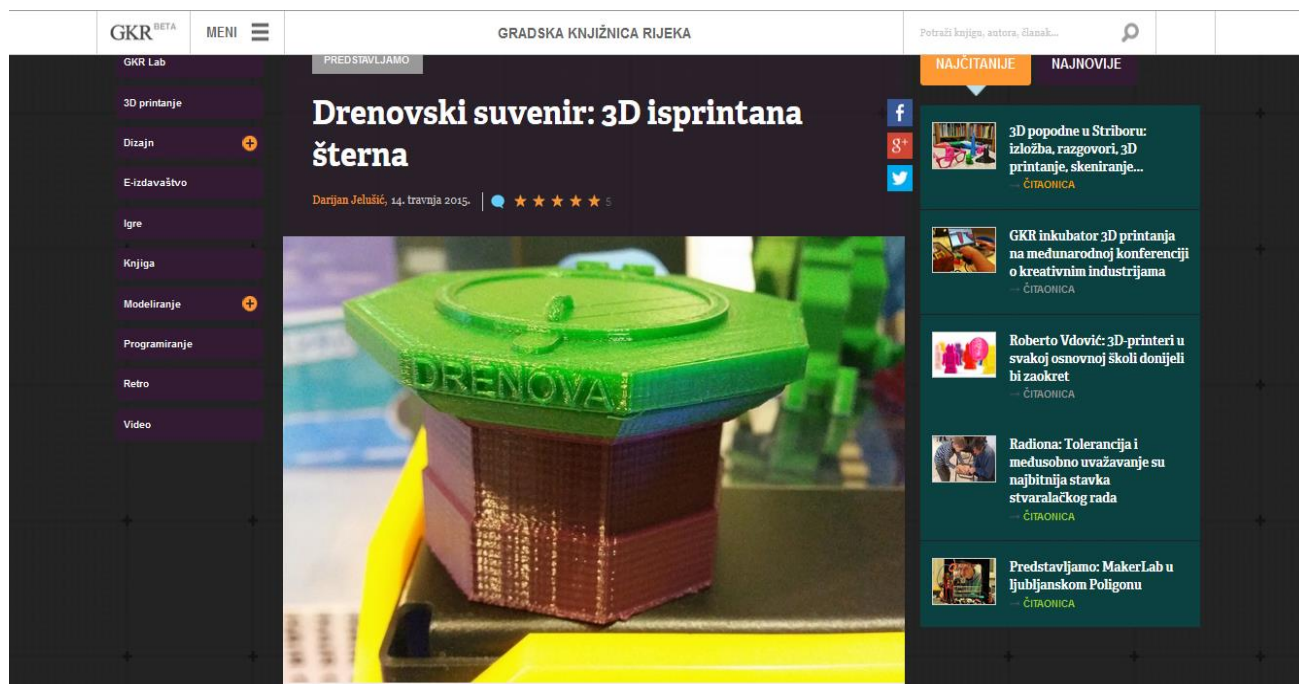
Čarobna kućica je čitateljski klub za mlade od 11 do 14 godina. Uz pomoć 3D-printera, oni kreiraju vlastite društvene igre i samostalno izrađuju komponente koje su im potrebne za izradu istih.

Pod imenom *GRK Lab* krije se Magazin Gradske knjižnice Rijeka koji piše o digitalnom stvaralaštvu, predstavlja primjere iz dobre prakse, donosi intervju s kreativnim pojedincima i stručnjacima iz tog područja te daje korisne savjete. Obraduje teme poput animacije, dizajna, modeliranja, programiranja, scenaristike, stripova, videogara itd.

Laboranti su skupina za studente koji se bave pitanjima dizajna, programiranjem, organiziranjem sadržaja na webu, načinom pisanja tekstova te ispituju modernu izdavačku digitalnu praksu. Radionica je osmišljena kao druženje s profesionalcima iz tog područja – programerima, dizajnerima, urednicima i fotografima s kojima će raspravljati o pitanjima iz

prakse, dijeliti znanje te tražiti najbolja rješenja. (3D-print-inkubator: od radionice modeliranja do izrade društvenih igara 2014.)

Ove godine su *Povjesničari* Gradske knjižnice Rijeka u suradnji sa Zavičajnim muzejom Drenova izradili model lokalnog suvenira i izradili ga uz pomoć 3D printera. Radi se o šterni, mjestu gdje se odlazilo po vodu, koje je ujedno i služilo kao i okupljalište. (Jelušić 2015.)

Primjer 1. 1: Inkubator 3D printanja

Projekt *Otkrivamo mlade talente*

U knjižnici Dugave, koja djeluje u sklopu Knjižnica grada Zagreba, već se trinaest godina kontinuirano održava projekt *Otkrivamo mlade talente*. Projekt uključuje izložbe (samostalne i skupne), susrete mladih talenata te predstavljanje mladih pisaca, pjesnika, glazbenika, glumaca, plesača i drugih talentiranih pojedinaca, a namijenjen je učenicima osnovnih i srednjih škola. Za razliku od sličnih projekata, *Otkrivamo mlade talente* prvenstveno vode djeca, što doprinosi ugodnijoj i prisnijoj atmosferi. Publiku uglavnom čine djeca te stoga ne postoji generacijski jaz između publike i voditelja, koji je njihov vršnjak. To ih stavlja u povoljan položaj u kojem djeca mogu, kao i ostali posjetitelji, ravnopravno i bez straha komunicirati sa sudionicima projekta.

Cilj projekta je poticati djecu i mlade na kreativni rad i ohrabriti ih da razviju svoje vještine i potencijale. Zahvaljujući takvim projektima mladi ljudi uče ostvarivati kvalitetnu komunikaciju, koja se temelji na međusobnom uvažavanju te poštivanju različitosti, što za rezultat ima i stvaranje novih poznanstava i prijateljstva. Također se razvija i kvalitetniji odnos između roditelja, učitelja odnosno profesora te djece i mladih koji sudjeluju u navedenom projektu. Povezuju se i razne kulturne i prosvjetne institucije koje djeluju u korist djece i mladih i potiču društvene aktivnosti za prevenciju društveno nepoželjnih ponašanja. (Bakić 2012.)

Unutar projekta ističu se *Samostalne likovne izložbe* i *Susreti mladih talenata*.

Prvi mladi izlagač bio je Davor Murgić, tada učenik petog razreda Prve osnovne škole Dugave, čije su karikature i stripovi činili prvu *Samostalnu likovnu izložbu*, što je ujedno bio i kamen temeljac za pokretanje projekta *Otkrivamo mlade nade*.

Susreti mladih talenata organizirani su kao vrsta druženja u kojima voditelj susreta razgovorom nastoji bolje upoznati mlade ljude koji posjeduju različite talente, umijeća i interese te potaknuti publiku, sastavljenu od vršnjaka, roditelja i pedagoškog osoblja, na postavljanje pitanja. (Knjižnica Dugave: *Otkrivamo mlade talente*)

Projekt je medijski dobro popraćen te su sudionici gostovali u brojnim televizijskim emisijama poput *Dobro jutro, Hrvatska*, *Gobalnog sijela*, *Heureke*, *Malog velikog svijeta*, *Punog kruga* i *Zagrebačke panorame*. Gostovali su i na radijskim emisijama Hrvatskog radija poput *Čička* i *Stigla je pošta* te u emisiji *Mlade nade* Radija Sljeme. O projektu su pisali i

brojni tjednici i dnevnicima te je *Otkrivamo mlade talente* bila tema u više od četrdeset novinskih članaka. (Bakić 2012.)

Na mrežnim stranicama Knjižnica grada Zagreba evidentirana su neka od postignuća projekta *Otkrivamo mlade talente* koje je postigao u prvih deset godina svog postojanja. U tom vremenskom razdoblju organizirano je 50 samostalnih izložbi te 22 skupne, gostovalo je 250 mladih talenata, a manifestaciju je posjetilo 3500 posjetitelja. (Knjižnica Dugave: Otkrivamo mlade talente)

Primjer 1. 2: Otkrivamo mlade talente

Živa knjižnica

Europski tjedan mladih održava se diljem Europe već 7 godina. Ove godine je njegov termin od 27.4. do 10.5. Njegova centralna tema je „ohrabrivanje i olakšavanje sudjelovanja mladih u civilnom društvu i na tržištu rada“, a cilj je osvijestiti kod mladih važnost sudjelovanja u društvu te razvoj različitih vještina koje mogu pomoći pri pronalaženju posla.

U našim se knjižnicama, ove godine unutar Europskog tjedna mladih organizira radionica pod nazivom *Živa knjižnica*, koja je svoj program predstavila u deset hrvatskih gradova – to su Pula (27.4.), Labin (28.4.), Rijeka (28.4.), Zagreb (29.4.), Karlovac (5.5.), Osijek (5.5.), Split (5.5.), Šibenik (6.5.), Vukovar (9.5.) i Dubrovnik (9.5.). Specifičnost *Žive knjižnice* je što korisnici ne posuđuju knjige već mlade ljude s kojima će razgovarati o određenim temama. Radi se o mladima koji sudjeluju u Europskoj volonterskoj službi te su sudjelovali u Erasmus programu ili drugim međunarodnim razmjenama kako bi studirali, volontirali ili stažirali u inozemstvu. Svaka 'knjiga' u prosjeku razgovara 30 minuta s jednim korisnikom, a uz informacije nudi mu i vlastita iskustva.

Radionica je za posjetitelje u potpunosti besplatna, a korisnicima je radionica u Puli nudila mogućnost da porazgovaraju sa 'knjigama' „Erasmus za studente: seks turizam ili prilika za razvoj profesionalnih vještina?“. „Od aktivizma do samozapošljavanja“. „Poduzetništvo mladih“, „Kako jeftino putovati, sve što ste oduvijek željeli znati“, „O programu Erasmus +“, „Eurodisney program“, „AIESEC Pula, upoznajte svijet volontirajući“ te potražiti savjet i razmijeniti iskustva s „Prvakom u razmjenama mladih“ Uz posudbu 'knjiga', postojala i mogućnost posudbe referentne literature tj. 'rječnika' koji su korisnike informirali o programima mobilnosti i načinu prijave za iste. Navedena 'literatura' pokriva i teme poput treninga s osobama koje rade s mladima i neformalnih metoda učenja i to sve u obliku strukturiranog dijaloga.

U Rijeci su sudjelovale 'knjige': „Strukturirani dijalog“, „Predrasude prema LGBTQ zajednici“, „Razmjene mladih“, „European Voluntary Service“, „Erasmus Student Network“ i „Studenstke razmjene.“ U ovom gradu je *Živa knjižnica* nastojala smanjiti tj. suzbiti predrasude, promicati dijalog, osvijestiti stereotipe i potaknuti razumijevanje i toleranciju kroz dijalog s ljudima koji posjeduju različita znanja, iskustva i vještine.

Teme koje su se obrađivale u Splitu, slične su onima u Puli. Ovdje se radi o 'knjigama': „Međunarodne edukacije za mlade“, „Međunarodne razmjene mladih“, „Mobilnost studenata, nastavnog i nenastavnog osoblja“, „Podrška studentima u procesu mobilnosti“, „Couchsurfing – drugačiji način putovanja“ i „O programu Erasmus +“

U Vukovaru su naslovi knjiga glasili: „Razmjene mladih i treninzi/seminari“, „Europska volonterska služba“, „Erasmus + za studente“, „Zdravlje i zdrav život“ i „Od ideje do projekta u organizacijama za mlade“. (Europski tjedan mladih 2015)

The screenshot shows the official website for European Youth Week 2015 in Croatia. The top navigation bar includes the European Union flag, the title 'Europski portal za mlade', and a search bar. The main banner is a repeating pattern of 'EUROPSKI TJEDAN MLADIH 2015' with a central graphic of a book and the text 'Živa knjižnica'. Below the banner are links for 'DOGAĐANJA', 'NAGRADE ZA MLADE', and 'IDEAS LABS'. A social media section on the right shows the Facebook page for 'European Youth' with 118,853 likes and a grid of photos.

Primjer 1. 3: Živa knjižnica

Projekti inozemnih knjižnica

Night Light

Američka knjižnica *Madison Public Library* (Madison, Nebraska) pokrenula je program imena *The Bubbler*. Program je dobio ime po engleskoj riječi za mjehurić (bubble) koji želi isplivati na površinu, baš kao i kreativnost. *The Bubbler* obuhvaća razne radionice o animaciji, glazbi, dizajnu odjeće, plesu te likovne radionice, ali organizira i predavanja, demonstracije projekata i priredbe u svih devet ogranaka *Madison Public Library* i njezinim partnerskim lokacijama diljem grada. (What is the Bubbler?)

Unutar programa *The Bubbler* jednom mjesečno odvija se događaj imena *Night Light*. Termin tog događaja obično je prvi petak u mjesecu u večernjim satima. *Night Light* ima nekoliko tematskih cjelina koje cirkuliraju tijekom godine, to su: glazba, kazalište, ples, pripovijedanje, umjetnički performansi i druge izvedbe uživo.

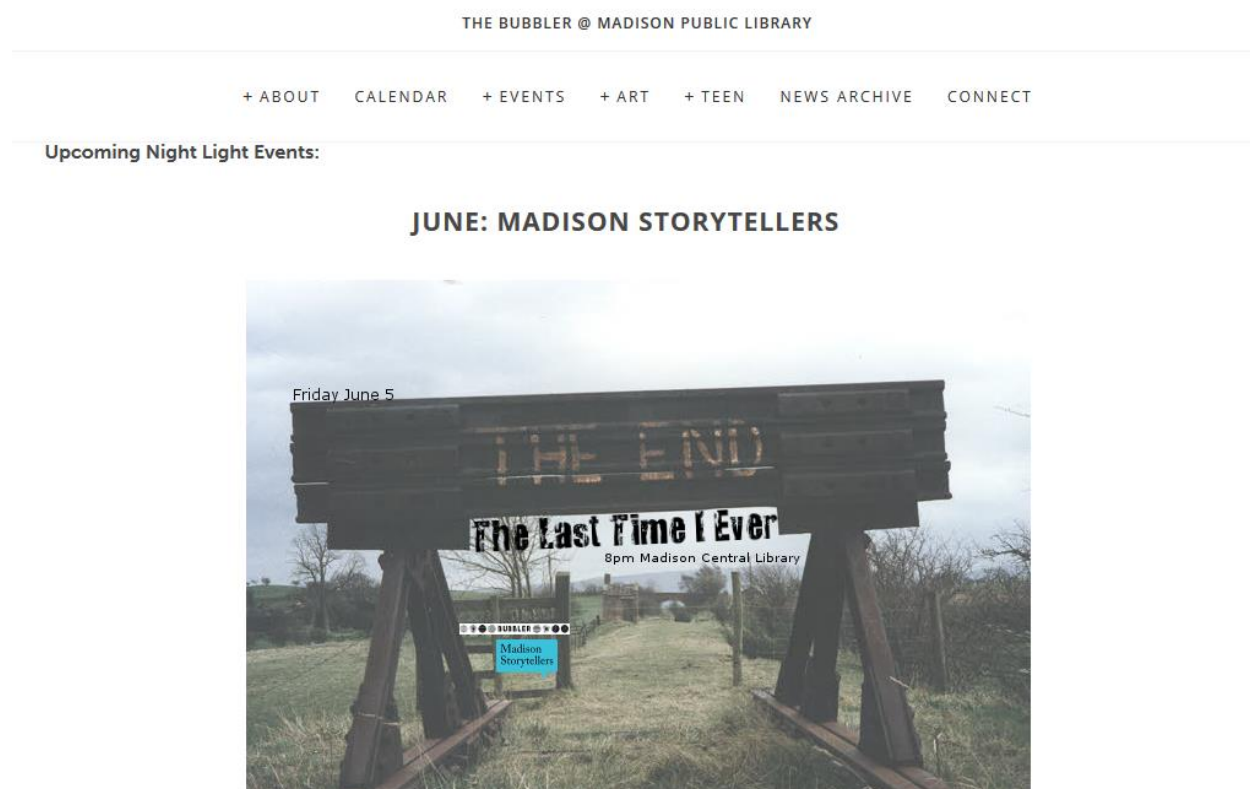
Ove godine *Madison Public Library* je u sklopu programa *Night Light* ugostila brojne umjetnike koji su predstavili svoje skulpture, kolaže i multimedijalnu umjetnost te je organizirano i otvaranje umjetničke izložbe Jimma Escalantea, Lewisa Kocha, Shannon Troxler i Aarona Lauxa. U sklopu izložbe organizirane su i umjetničke radionice, što je oduševilo brojne posjetitelje koji su rezultate svog rada ponosno odnijeli kući. (Night Light)

Gost ove manifestacije bio je i Brad Dukes, autor knjige „Reflections: An Oral History of Twin Peaks“. Povodom 25. godišnjice kultne serije *Twin Peaks* u *Madison Public Library* je održana rasprava o spomenutoj knjizi te radionica sitotiska. Posjetitelji su donijeli vlastitu odjeću koju su sitotiskom ukasili motivima iz serije. Spomenuti događaj nosio je naslov „The Owls Are Not What They Seem“ (slobodan prijevod: „Sove nisu onakve kakvima se čine“) što aludira na najpoznatiju frazu iz serije, koja je ujedno i misterij *Twin Peaks*a. (The Library as Incubator Project 2015.)

Kao što je prije već spomenuto, knjižnica organizira i tematske plesove, a ovog proljeća su posjetitelji vraćeni u dvadesete godine prošlog stoljeća te se zabavljali u stilu *Velikog Gatsbyja*.

Sljedeći *Night Light*, koji će se održati 5. lipnja ove godine je radionica pripovijedanja priča iz vlastitog iskustva (*Madison Storytellers*), a tema će biti „The last time I ever...” (slobodan prijevod: „Posljednji put kada sam...”) (*Night Light*)

Primjer 2. 1: Night Light

Today's Teens, Tomorrow's Techies (T4)

Pod nazivom *Today's Teens, Tomorrow's Techies* (slobodan prijevod: Tinejdžeri današnjice, tehničari sutrašnjice) skriva se volonterski program *Brooklyn Public Library* (Brooklyn, New York). Knjižničari spomenute knjižnice primijetili su kako njihovoj zajednici nedostaje edukativni program za mlade, koji bi mogli pohađati tijekom ljetnih mjeseci. S obzirom da su računalne vještine u današnje vrijeme esencijalne za dobivanje posla, odlučeno je da će se njihov program za mlade baviti upravo stjecanjem i prenošenjem tih vještina.

Volonterski program je započeo s radom 2005. godine i svake godine ima najmanje 120 sudionika. (*Today's Teens, Tomorrow's Techies (T4): Brooklyn Public Library*)

Za sudjelovanje u ovom programu mladi moraju zadovoljiti određene preduvjete. Volonteri moraju imati između 14 i 18 godina, a njihovu prijavu za volontiranje mora potpisati roditelj ili skrbnik, moraju položiti dvotjedni tečaj te usvojena znanja primjenjivati u ophođenju s korisnicima. Volonteri moraju biti spremni surađivati s ljudima različitih kultura, dobi i socijalnog statusa – bez diskriminacije. Posao volontera obavlja minimalno pola godine i najmanje tri sata tjedno.

Today's Teens, Tomorrow's Techies namijenjen je u prvom redu mladima koje zanima tehnologija i žele potaknuti promjene u društvu. Program također omogućuje svojim sudionicima dobivanje dodatnih bodova u školi za volontiranje u zajednici te ostvarivanje prava na stipendiju nakon završenog programa osposobljavanja i volontiranja u knjižnici.

Sudionicima programa omogućeno je učenje novih računalnih vještina, koje se usvajaju polaganjem tečaja na tehnološkom institutu. Nakon završenog tečaja, sudionici pomažu knjižničnom osoblju u održavanju računala te organiziraju računalne radionice za javnost. (*Today's Teens, Tomorrow's Techies (T4)*) Tečaj osposobljava mlade za korištenje Microsoftovih alata poput Worda, Excela i PowerPointa, pretraživanje elektroničkih izvora, detektiranje i uklanjanje jednostavnih računalnih i tehnoloških problema te ih oplemenjuje komunikacijskim vještinama i znanjima o knjižničnim uslugama za korisnike. (*Today's Teens, Tomorrow's Techies (T4): Brooklyn Public Library*)

Today's Teens, Tomorrow's Techies jedinstven je volonterski program koji svojim sudionicima uz društveno koristan rad omogućuje i usavršavanje vlastitih računalnih sposobnosti. U vrijeme kada je informatička pismenost nešto što se podrazumijeva kao

vještina koju svatko mora posjedovati, neki članovi zajednice se nalaze pred velikom preprekom. Računalni tečajevi nisu svima pristupačna opcija. Jedan od razloga je njihova visoka cijena, a drugi što svaki pojedinac ima različit stupanj predznanja te postoji opasnost da neće moći napredovati istom brzinom kao ostatak grupe. *Today's Teens, Tomorrow's Techies* omogućuje takvim ljudima privatnog tutora koji će svoje vrijeme posvetiti samo njima. S druge strane, i sami volonteri imaju koristi od tog programa. Kroz susrete s drugim ljudima oni naime utvrđuju svoje vlastito znanje i uče ga elokventno i argumentirano prenositi drugima.

**Media Mentors?
Modern Meteors?
Techno-Teens?**

A volunteer program designed after Brooklyn's "Today's Teens, Tomorrow's Techies" in which students complete a brief training in basic library computer skills and then share those skills with library patrons. Students may eventually be able to act as lab assistants during basic computer training programs offered to other students and/or parents. Students would be able to earn community service hours and certificates for incremental participation.

Brooklyn's T4

Primjer 2. 2: Today's Teens, Tomorrow's Techies (T4)

White Ravens Festival

White Ravens Festival je kulturni događaj koji se organizira u *Internationale Jugendbibliothek München* (u prijevodu: Međunarodna knjižnica za mladež München) pod pokroviteljstvom bavarskog Ministarstva za obrazovanje, kulturu, znanost i umjetnost. Radi se o festivalu internacionalne književnosti za djecu i mlade. Festival je prvi puta organiziran 2010. godine i od tada se održava svake dvije godine. Festival traje šest dana i ugošćuje brojne njemačke i inozemne autore i ilustratore. Organizirane su literarne radionice, čitanja i javne rasprave. Najveći dio programa se odvija u dvorcu *Blutenburg* u Münchenu, u čijim je prostorijama od 1983 smještena *Internationale Jugendbibliothek* te na drugim bavarskim destinacijama.

Cilj ovog festivala je osvijestiti masu da su dječja književnost i književnost za mlade važan dio kulturnog života te čine bitnu kulturnu komponentu koja utječe na cjelokupno društvo. On također potiče na poštivanje kulturnih razlika i internacionalnu kulturnu razmjenu, stavljajući u prvi plan podučavanje djece i mladih o različitim kulturama.

Internationale Jugendbibliothek povodom *White Ravens Festivala* izdaje katalog s literarnim preporukama u kojem predstavlja književnost za djecu i mlade koja obiluje jezičnom, sadržajnom i umjetničkom kvalitetom. Katalog „The White Ravens“ uživa velik ugled među stručnjacima te možemo tvrditi da na taj način postavlja nove literarne trendove. (*White Ravens Festival für Internationale Kinder- und Jugendliteratur*)

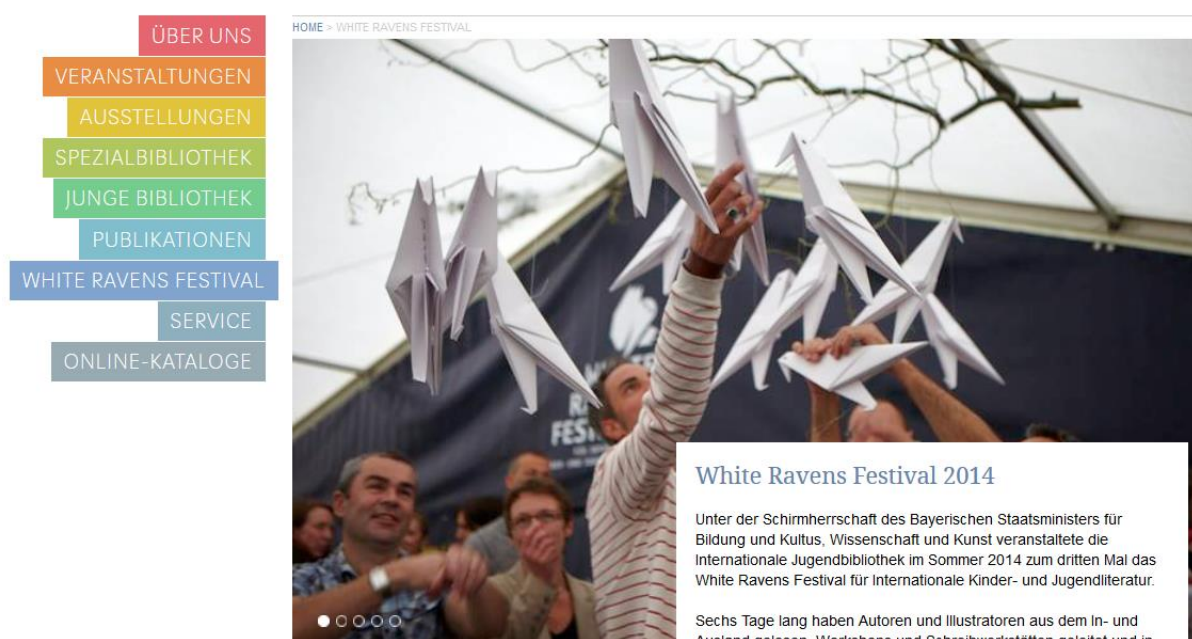
Prošle godine, u trajanju od 19. do 24. srpnja, održan je treći *White Ravens Festival*. Sudjelovalo je 16 autora, koje su posjetitelji mogli upoznati na više od 80 priredbi koje su se održavale diljem Bavarske. Odaziv je, kao i prijašnjih godina bio velik te je festival posjetilo više od 7 000 ljubitelja dječje književnosti i književnosti za mlade. Osim njemačkih autora, festival ugošćuje i brojne inozemne autore. Prošle godine su to bili Francisco Montaña Ibáñez iz Kolumbije, Radek Malý iz Češke, Saraj Crossan iz Velike Britanije, Fabio Geda iz Italije, Tamta Melaschwili iz Gruzije, Kagiso Lesego Molohe iz Južnoafričke Republike i Jean-Claude Mourlevat iz Francuske.

Kako bi se spriječilo stvaranje jezične barijere između posjetitelja i autora, čitanja su organizirana na njemačkom jeziku, kao i na jeziku autora. (Fiedler 2014.) Svim djelima, koja su predstavljena na festivalu, a nisu do tad prevedena na njemački, organizatori prilažu

prijevide odlomaka koje će autor čitati na svom materinjem jeziku. Nakon autora, njemački prijevod istog čita profesionalni govornik ili glumac.

Uz prethodnu najavu, moguće je za učeničke ekskurzije organizirati različite radionice i sudjelovanje u samom programu *White Ravens Festivala*. Radionice u prosjeku traju sat vremena i najčešće su koncipirane kao razgovor između učenika i autora. Učenici mogu prethodno pripremiti pitanja koja će postaviti autoru i sastaviti intervju za školske novine, raspravljati o alternativnim završecima knjige ili riješiti s autorom nejasnoće na koje su naišli u razumijevanju sadržaja. Postoji i mogućnost organiziranja predstave u kojoj učenici rekonstruiraju neke događaje iz knjige, a dobrodošli su i prethodno snimljeni uraci učenika poput najave za knjigu. (Informationen für Lehrer)

Internationale Jugendbibliothek

Primjer 2. 3: White Ravens Festival

Zaključak

Od devedesetih godina, kad su se u knjižnice počele uvoditi prve usluge za mlade, dogodio se veliki pomak u knjižničnom poslovanju. Knjižničari su postali svjesni potreba jedne nove korisničke skupine te se sve više napora ulaže u zadovoljenje njihovih zahtjeva. Mnoge knjižnice postaju mjesto sastajanja debatnih klubova, šahovskih, literarnih i kazališnih grupa, a organiziraju se i večeri igara te računalne radionice.

Cilj ovog rada je bio predstaviti mlade kao zasebnu skupinu korisnika i ukazati na načine kojima se knjižnica može približiti toj korisničkoj skupini. Također su predstavljeni neki problemi s kojima se suočavaju knjižničari, poput odabira građe i korištenja Interneta, u kojima se suprotstavljaju pravo na slobodan pristup informacijama s potrebom filtriranja neprimjerenih sadržaja za mlade.

Ovim radom sam, uz pomoć šest primjera iz Hrvatske i svijeta, također nastojala prikazati zanimljive i inovativne projekte za mlade koji potiču mlade korisnike knjižnica na toleranciju, uzajamno pomaganje, razvijanje vlastite kreativnosti i talenata. Cilj mi je bio istaknuti kako knjižnice uz svoju primarnu ulogu nuđenja knjižnične građe u novije vrijeme preuzimaju i ulogu mjesta socijalizacije i razonode mladih korisnika, te kako se nuđenjem raznovrsnih usluga za djecu i mlade u knjižnicama razbija mit o knjižnicama kao prostorima suhoparnog proučavanja gomila literature i približava ih široj čitateljskoj publici.

Popis literature

- »3D-print-inkubator: od radionice modeliranja do izrade društvenih igara.« *Gradska knjižnica Rijeka*. 3. listopada 2014. <http://gkr.hr/Lab/Citaonica/3D-print-inkubator-od-radionice-modeliranja-do-izrade-drustvenih-igara> (pristup 12. svibnja 2015.).
- Bakić, Majda. »Iz knjižnica.« *HKD Novosti*. 55 (ožujak 2012). <http://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/534> (pristup 10. svibnja 2015.).
- Buckland, Michael. »Preoblikovanje knjižničnih službi i usluga: program.« Lokve: Naklada Benja; Rijeka: Gradska knjižnica Rijeka, 2000.
- Chew, Ivan i Muller, Pat. »Smjernice za knjižnične usluge za mladež.« Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.
- Crnogorac, Vesna. »Uloga društvenih mreža u poticanju slobode informacija u školskim knjižnicama.« U: *Slobodan pristup informacijama: 12. okrugli stol*, uredile Ana Barbarić i Dora Mučnjak, 84-91. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.
- Europski tjedan mladih 2015*. n.d. http://europa.eu/youth/eyw_hr (pristup 30. travnja 2015.).
- Fiedler, Lisa. »White Ravens Festival weiter auf Erfolgskurs.« *Bibliotheksforum Bayern*. Kolovoz 2014. https://www.bibliotheksforum-bayern.de/fileadmin/archiv/2014-4/PDF-Einzelbeitraege/BFB_0414_22_Fiedler_V03_S330.pdf (pristup 17. svibnja 2015.).
- Gubbin, Barbara i Koontz, Christie. »IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice.« Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.
- »Informationen für Lehrer.« *White Ravens Festival für Internationale Kinder- und Jugendliteratur*. n.d. http://www.wrfestival.de/wrfestival/de/HM_3%20Lehrer/Informationen1.htm (pristup 17. svibnja 2015.).
- »Inkubator 3D printanja.« *Gradska knjižnica Rijeka*. n.d. <http://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-mlade/Inkubator-3D-printanja> (pristup 12. svibnja 2015.).

- Jelušić, Darijan. »Drenovski suvenir: 3D isprintana šterna.« *Gradska knjižnica Rijeka*. 14. travnja 2015. <http://gkr.hr/Lab/Predstavljamo/Drenovski-suvvenir-3D-isprintana-sterina> (pristup 12. svibnja 2015.).
- Knjižnica Dugave: Otkrivamo mlade talente*. n.d. <http://www.kgz.hr/default.aspx?id=7005> (pristup 10. svibnja 2015.).
- Kolarić, Alica i Stropnik, Alka. »Internet, djeca i mladi : što narodne knjižnice trebaju, mogu i čine.« U: *Slobodan pristup informacijama : 13. i 14. okrugli stol*, uredile Tea Grašić-Kvesić i Ivana Hebrang Grgić, 187-199. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2014.
- Lau, Jesus. »Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju.« Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.
- »Night Light.« *The Bubbler*. n.d. <http://madisonbubbler.org/night-light/> (pristup 19. svibnja 2015.).
- Pažur, Ivana. »Knjižnica Instituta Ruđer Bošković na društvenim mrežama.« U: *Slobodan pristup informacijama: 12. okrugli stol*, uredile Ana Barbarić i Dorja Mučnjak, 92-109. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.
- Priredila radna skupina Sekcije za narodne knjižnice na čelu s Phillipom Gillom. »Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga.« Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.
- Pšenica, Davorka, Šalamon-Cindori, Breza i Vlahov, Darjan. »Novi oblici komunikacije knjižnica u online okruženju.« U: *Slobodan pristup informacijama: 12. okrugli stol*, uredile Ana Barbarić i Dora Mučnjak, 24-32. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.
- Sabljak, Ljiljana. »Adolescenti kao korisnici narodnih knjižnica.« U: *Međunarodno savjetovanje Narodne knjižnice izazov promjena*, uredile Marija Šegota-Novak i Vesna Turčin, 89-92. Rijeka: Gradska biblioteka Rijeka; Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1997.

- Schmitt, Rita. »Knjižnice za mladež u Njemačkoj: nove ideje za zahtjevnu publiku.« U: *Nove usluge za korisnike narodnih knjižnica: njemačka iskustva*, 12-30. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba: Goethe-Institut Zagreb, 2004.
- Stričević, Ivanka. »Slobodan pristup informacijama za djecu i mladež - granice i odgovornosti.« U: *Slobodan pristup informacijama u službi kulturnog razvitka: zbornik radova*, uredile Alemka Belan-Simić i Aleksandra Horvat, 141-155. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002.
- Stričević, Ivanka i Tibljaš, Verena. »Predgovor hrvatskom izdanju.« U *Smjernice za knjižnične usluge za mladež*, uredili Pat Muller i Ivan Chew, 7-10. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.
- Stropnik, Alka. *Knjižnica za nove generacije: virtualni sadržaji i usluge za mlade*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.
- Sviben, Zdenka. »Mrežne službe i izvori za građane u narodnim knjižnicama.« U: *Slobodan pristup informacijama u službi kulturnog razvitka: zbornik radova*, uredile Alemka Belan-Simić i Aleksandra Horvat, 96-106. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002.
- Štefančić, Silko. »Multimedija u knjižnici - zašto, kako i za koga.« U: *Proljetna škola školskih knjižničara*, 89-98. Zagreb : Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske; Rijeka: Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 1999.
- The Library as Incubator Project. »The Owls Are Not What They Seem.« *The Library as Incubator Project*. 23. veljače 2015. <http://www.libraryasincubatorproject.org/?p=16149> (pristup 19. svibnja 2015.).
- »Tinkercad - kreativno i besplatno modeliranje "u oblaku" za djecu i početnike.« *Gradska knjižnica Rijeka*. 19. ožujka 2015. <http://gkr.hr/Lab/Ucionica/Tinkercad-kreativno-i-besplatno-modeliranje-u-oblaku-za-djecu-i-pocetnike> (pristup 12. svibnja 2015.).
- »Today's Teens, Tomorrow's Techies (T4).« *Brooklyn Public Library*. n.d. <http://www.bklynlibrary.org/support/volunteer/t4> (pristup 17. svibnja 2015.).

»Today's Teens, Tomorrow's Techies (T4): Brooklyn Public Library.« *Urban Libraries Council*. n.d. http://www.urbanlibraries.org/today---s-teens--tomorrow---s-techies--t4--innovation-249.php?page_id=80 (pristup 17. svibnja 2015.).

Trofimenko, Anna. »Društvene mreže u knjižnicama - budite ondje gdje je čitatelj!« U: *Slobodan pristup informacijama: 12. okrugli stol*, uredile Ana Barbarić i Dora Mučnjak, 3-11. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.

»What is the Bubbler?« *The Bubbler*. n.d. <http://madisonbubbler.org/whatisthebubbler/> (pristup 19. svibnja 2015.).

»White Ravens Festival für Internationale Kinder- und Jugendliteratur.« *Literaturportal Bayern*. n.d. <http://www.literaturportal-bayern.de/literaturkalender?task=lpbevent.default&id=4745> (pristup 15. svibnja 2015.).

Zović, Irides. »Glas za Facebook: društvene mreže kao medij komunikacije.« U: *Slobodan pristup informacijama: 12. okrugli stol*, 73-83. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.